

Justiits- ja Digiministeerium

info@justdigi.ee

Meie: 17.11.2025 nr 67

Eesti Puuetega Inimeste Koja (EPIKoja) pöördumine Justiits- ja Digiministeeriumi poole seoses riigi plaaniga asendada tasuta õigusabi juturobotiga

Eesti Puuetega Inimeste Koda on pühendunud sellele, et ühiskonnas peetavad arutelud, tegevused, ruum ja hooned oleksid võimalikult kaasavad ning ligipääsetavad kõigile, sealhulgas puuetega inimestele, kes vajavad sageli erilahendusi.

Eesti Puuetega Inimeste Koda ei saa nõustuda ega toetada täielikult juturobotile üleminekut, et pakkuda ainult juturoboti kaudu tasuta õigusabi vähekindlustatud inimestele. Suhteline vaesus puuetega inimeste hulgas on jätkuvalt kõrge, inimeste majanduslik toimetulek on habras. 2024. aastal oli suhtelise vaesuse määr puuetega inimeste seas 41.1%, võrdluseks kogu elanikkonnas 20.2%. Justiits- ja Digiminister on öelnud, et kui varasem teenus pakkus õigusabi vähekindlustatud inimestele, siis nüüd on teenus kättesaadav kõigile, sõltumata majanduslikust seisust, mis formaalselt näib sihtgruppe suurendavat, kuid sisuliselt välistab paljud seni teenust saanud inimesed, kui kaob ära otsesuhtluse võimalus.

Sihtrühmade paljususe ja mitmekesised vajadused, eriti puuetega inimeste erivajadused dikteerivad lahenduste paljususe, mis on universaalse disaini üks alustaladest. Seega loodav Juturobot peab olema lisavõimalus olemasolevatele teenustele, mitte seda täielikult asendama.

Veelgi enam, sageli inimesed ei ole valmis ega oma piisavaid teadmisi, et tegeleda asjaajamisega ainult tehnilisel tasandil, ilma inimliku suhtluseta, mida näitavad ka mitmed EPIKoja varasemad kogemused, või ei ole tehniliste lahenduste ligipääsetavus tagatud sellisel kujul, et puuetega inimesed saaksid osaleda neile sobival kujul. Näiteks eesti viipekeelsed kurdid, kes vajavad infot eesti viipekeeles ja kellele ei piisa ainult eestikeelsest sisust, ehk teenuse saamine eeldab otsesuhtlust inimese, teenusepakkuja ja viipekeeletõlgi vahendusel. Samuti intellektipuudega inimeste sihtgrupp, kes osaleb juriidilisel nõustamisel küll koos pereliikme või tugiisikuga, kuid kelle lause ülesehitus, keelekasutus, kõnehäired jne. eeldavad asjatundlikku lähenemist, mida juturobot ei suuda pakkuda mõistmise tasandil. Eesti Vaimupuudega Inimeste Tugiliit (EVPIT)

on seisukohal, et ka peredele ei ole ainuüksi juturoboti kaudu teenuse saamine võimalik ega ka inimlik, sest probleemi sõnastada suudab aidata jurist, mitte robot.

ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon kohustab osalisriike pakkuma puuetega inimeste infot ja teenuseid neile sobival kujul ehk puuetega inimeste osalemiseks kõigis eluvaldkondades tagatakse teistega võrdsel alustel juurdepääs sealhulgas teabe-, suhtlus- ja muud teenused. Riigil on kohustus arendada puuetega inimestele sobivate info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate seadmete ja abistavate tehnoloogiate kättesaadavust ja kasutamist (ÜRO PIK), kuid selle tegemine eeldab sihtrühma tundmist ja koostööd. Hetkel jääb mulje, et fookus on olnud juristide kaasamisel ja lahendus on viimistluse lõppjärgus, kuid samal ajal on sihtrühmad jäänud kõrvale nii planeerimisest, väljatöötamisest kui teenuse arendamisest.

Oleme tänulikud, et Justiits- ja Digiministeerium on leidnud vahendid ka 2026.aastaks, et jätkata puude raskusastet omavatele inimestele tasuta õigusnõustamise pakkumist, kuid haavatavas seisus on ka need inimesed, kellel on vähenenud töövõime ja/või krooniline haigus, kuid puude raskusastet ei ole määratud jt.

EPIKoja seisukohad on seega järgmised:

- **Tehnoloogilised lahendused saavad olla lisavõimalused lisaks olemasolevatele, mitte olemasolevate teenuste asendamiseks. Lahenduste variatsioonide saab luua juurde, et laiendada teenuse saajate hulka ja teenindada üha eriliisemaid sihtgrappe, kuid olemasolevad teenused ei tohi kaduda.**
- **Teenused, mis on mõeldud vähekindlustatud inimestele, sh puuetega inimestele, tuleb välja töötada ja arendada ning testida sihtrühmaga koostöös. EVPIT ja EPIKoda leiavad, et lahendus ei saa lisateenusena käiku minna enne, kui sihtgrupid ei ole lahendust testinud. EVPIT on valmis teenust testima.**
- **Teenuse pakkumine peab endisel kujul jätkuma neile, kes vajavad otsesuhtlust ja mingil põhjusel ei saa kasutada tehnilisi lahendusi, näiteks intellektipuudega inimesed.**

Oleme valmis kohtuma esimesel võimalusel, et arutada neid seisukohti põhjalikumalt ja leida sobivad lahendused puuetega inimeste erivajadustega arvestavalt.

Lugupidamisega
Maarja Krais-Leosk
tegevjuht
(allkirjastatud digitaalselt)

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Mari Puuram
Eesti Puuetega Inimeste Koja nõunik
mari.puuram@epikoda.ee
tel +372 5401 0437

Toompuiestee 10, Tallinn 10137
tel. 6616629

e-post: epikoda@epikoda.ee
Kodulehekülg: www.epikoda.ee